

denoga na 1. strani čitamo da je osnovano *Dioničarsko društvo »Jadranska autocesta«*. No kako sud u Splitu nije htio registrirati zadarsku Komercijalnu banku dok se lingvistički ne raščisti treba li u nazivu biti pridjev dionički ili dioničarski, vjerojatno neće registrirati ni to poduzeće s nazivom dioničarski, ako ga već nije. (Iz novinske vijesti nije baš jasno je li to poduzeće do kraja osnovano.)

Kad je već o tome riječ, zanimljivo je pripomenuti da hrvatski i srpski naziv ne bi mogli biti isti ni kad bi Hrvati uzeli tuđicu *akcija* ni kad bi Srbi preuzeli hrvatsku riječ *dionica*. U prvom slučaju hrvatski naziv bio bi *akcionarsko društvo*, a srpski *akcionersko društvo*, a u drugom hrvatski *dioničko društvo*, a srpski *deoničko društvo*.

Nakon svega što je rečeno jasno proizlazi da nema nikakve sumnje da hrvatski izraz treba biti *dioničko društvo* za onaj pojam koji je danas aktualan.

Stjepan Babić

Biograd na moru ili Biograd na Moru?

Na jednom sastanku na kojem se raspravljalo o pisanju imena i naziva postavilo se i pitanje navedeno u naslovu. Iskrslo je povodom velikih razlika u našim pravopisnim priručnicima. D. Boranić ima *Biograd na moru*, novosadski *Biograd (na moru)*, A. Belić *Biograd (na Moru)*, Marković-Ajanović-Diklić, Silić-Anić i D. Grečl imaju *Biograd na Moru*. Milan Šipka zalaže se za *Biograd na Moru*¹, a spominje još *Gradac na Moru* i *Petrovac na Moru*, kojih pravopisni priručnici nemaju. Stručnjaci nisu na to pitanje mogli

odmah konkretno odgovoriti jer imena mjesta imaju službeno određen naziv, bar u Hrvatskoj², pa je razlika je li *na moru* sastavni dio službenoga imena ili nije.

Načelno je jasno jer je općenito prihvaćeno pravilo da se u imenima naseljenih mjesta svi dijelovi osim prijedloga i veznika pišu velikim početnim slovima pa je pogodbeno rečenica za odgovor glasila: ako je službeno ime tim mjestima i atribut *na moru*, onda treba pisati *na Moru*, ako nije, onda *na moru*.

Pogledavši u Narodne novine, vidio sam da je ime prvomu mjestu samo *Biograd*, a drugomu *Gradac*, odakle jasno proizlazi da ono *na moru* nije sastavni dio imena, da ga uz *Biograd*, *Gradac* uopće ne treba pisati, a ako ga tko i napiše radi pobliže oznake, onda samo *Biograd na moru*, *Gradac na moru*, kao što se i inače pišu atributi i priložne oznake.

Međutim kad je riječ baš o Biogradu na moru, treba reći da se u *Službenom vjesniku Općina Benkovac, Biograd n/m, Obrovac i Žadar* od 10. svibnja 1986. godine nalazi *Statut općine Biograd na moru* gdje u čl. 4. piše: »Općina Biograd na moru obuhvaća grad Biograd na moru . . .« i u cijelom statutu piše samo *Biograd na moru*. Tu se odmah postavlja pitanje kako se taj grad zapravo zove odnosno što je jače: republički zakon ili općinski statut. Koliko mi je poznato pravo i zakonski postupak: republički zakon.

Općina i grad Biograd sami sebi dodaju ono napušteno »na moru« zbog mjesne tradicije iz vremena kad se taj atribut dodavao kao razlika Beogradu, srpskom glavnom gradu, koji se u 19. stoljeću jekavski zvao *Biograd* jer se tada jekaviziralo sve: *Split* bio je *Spljet*, *Korenica - Korjenica*, *Delnice - Dionice*, *Tisno* je još i danas *Tijesno* pa Karadžić u Srpskom rječniku

¹ GRADAC I BIOGRAD (NA MORU), Jezični savjetnik, Sarajevo, 1975, str. 163-164.

² Kako je objavljeno u Narodnim novinama, 39/1962.

za *Beograd* ima *Biograd*. Kako je taj *Biograd* bio važan grad, često se spominjao, da ne bi bilo zabune s malim dalmatinskim gradom, dodan mu je atribut *na moru*. Moglo je utjecati i ime *Stolni Biograd*, naš egzonom za važan mađarski grad Székesfehérvár, ali manje jer se on već razlikuje pridjevom *Stolni*. U *Imeniku mesta u Jugoslaviji*³ ima još jedan *Biograd* u nevesinjskoj općini, ali to nije razlog da primorski *Biograd* ima i dalje atribut *na moru*. Zbog usklađivanja republičkog zakona i općinskog statuta nešto se mora mijenjati pa je najbolje da sam *Biograd* napusti ono »na moru«, danas zaista nepotrebno, a ako bi ga ostavio opet bi ga trebao mijenjati u »na Moru«. Kao što je napušten *Biograd* (Beograd), *Spljet*, *Korjenica*, *Dionice*, treba i *Biograd* ono *na moru*. To je nepotrebno i zbog sustava u nazivanju imena mjesta jer npr. u *Imeniku mesta* nalazimo 22 *Bistrice* bez ikakva atributa i osam s atributom, ali očito ni jedan nije samovoljno dodan.

Imenik mesta ima i 22 naziva s imenom *Gradac*, 18 bez atributa, među njima je i *Gradac* u pločanskoj općini, a četiri s atributima: *Gradac Bribirski* (Crikvenica), *Gradac Našički* (Našice), *Gradac Pokupski* (Jastrebarsko), *Gradac Požeški* (Slavonska Požega). Malo pomaže ako još jedan razlikujemo atributom *na Moru* kad ih još 17 ostaje bez razlike u imenu. Da se sva takva imena razlikuju atributima, nije bilo ni pokušaja, a kamoli da bi bilo uspjeha na širem planu. Nema ni prave potrebe za tim, čak bi trebalo napustiti i neke druge atribute koji su naknadno dodani.

Imenik ima i devet *Petrovaca*, osam bez atributa, a samo jedan s atributom, ali ne *Petrovac* u budvanskoj općini, nego *Petrovac Mikleuški*, u općini Podravska

Slatina. Prema tome ni *Petrovac* na moru ne treba pisati s velikim m.

Kad smo tako jasno riješili ova konkretna pitanja, ipak se može postaviti neželno pitanje kako da napišemo opću imenicu ako u imenu mjesta dođe uz pridjelog kao sastavni dio imena.

Pregledao sam cijeli *Imenik mesta* i našao sam samo jedan jedini primjer s prijedlogom i općom imenicom u imenu mjesta. To je *Juraj u Trnju* (nekad *Sveti Juraj u Trnju*) u čakovečkoj općini. Ta rijetkost dolazi odatle što se ista imena mjesta u Hrvatskoj, kao i u ostalim štokavskim republikama, razlikuju prvenstveno dodavanjem pridjevnih atributa, npr.

Gaj Vrbovečki (Općina Vrbovec)
Dvorišće Rakovečko (Vrbovec)
Zorkovac Vivodinski (Ozalj)
Slatina Pokupska (Glina)
Slatina Moslavačka (Kutina)
Mihaljevci Pleternički (Požega)
Šidski Banovci (Vinkovci) . . .

Atributi s prijedlozima veoma su rijetki, i to samo s nekim prijedlozima, našao sam ih četiri: *na*, *pod*, *u*, *kod*:

S prijedlogom *na*:

Blato na Cetini (Omiš)
Zorkovac na Kupi (Ozalj)
Marija na Muri (Čakovec)
Martin na Muri (Čakovec)
Kraljevec na Sutli (Klanjec)
Hum na Sutli (Krapina)
Đaković na Batovcu (Čajniče)
Slatina na Batovci (Čajniče)

Sve imenice u atributu označuju rijeke osim možda posljednjih dviju jer za njih i ne znam što znače⁴.

³ Beograd, 1962.

⁴ Ne znam ni kako glasi nominativ druge riječi. Po napisanom bio bi *Batovka*, no bit će to ista riječ kao i u prethodnom primjeru, ali je tiskarskom pogreškom ili kakvom drugom zabunom tiskano drugačije.

S prijedlogom *pod*:

Brest pod Učkom (Pazin)

Martin pod Okićem

Imenice označuju uzvisine.

S prijedlogom *u*:

Zubovići u Oglečevi (Goražde)

Ne znam što znači Oglečeva.

S prijedlogom *kod*:

Brdo kod Čajniča (Čajniče)

Luka kod Stubline (Ilijaš)

Imenice u atributu označuju mjesto što se po sustavu i očekuje, ali je zanimljivo da drugih primjera nisam primijetio, što znači da je taj način kao sustav napušten.⁵ Sve oznake uz imena mjesta s prijedlogom *kod* u Narodnim novinama imaju tu oznaku u zgradama:

Dubrava (kod Šibenika) (Šibenik)

Dubrava (kod Tijesna) (Šibenik)

Vranići (kod Poreča) (Poreč)

Vranići (kod Višnjana) (Poreč)

Vranići (kod Vižinade) (Poreč)

Selca (kod Starigrada) (Hvar)

Selca (kod Bogomolja) (Hvar).

To znači da ni sam zakonodavac nije smatrao da su te oznake sastavni dio imena jer je to jasno označio.

Zbog *Jurja u Trnju*, a ni zbog drugih takvih primjera kad bi ih i bilo nema razloga unositi posebno pravilo o pisanju općih imenica uz prijedloge kad su sastavni dio imena naseljenih mjesta. Dovoljno je da pravilo bude tako formulirano da obuhvati i takve primjere, a to će se postići ako se kaže da se svi članovi višechlanih naziva imena naseljenih mjesta (i šire ako treba) pišu s velikim početnim slovom osim prijedloga i veznika. To je dovoljno. Pokazuju to primjeri s imenicama *Batovac* (*Batovka?*) i *Oglečeva* za koje ne znam što znače. Vjerojatno ne znače

opću imenicu, nego vlastitu, ali kad je pravilo tako uopćeno rečeno, za pisanje velikim i malim slovima nije ni potrebno znati što znače jer se imena tih mjesta jednako pišu ako su sastavni dio imena. A jesu li ili nisu sastavni dio imena, to ne zna ni pravopisac dok ne pogleda u službeni imenik mjesta.

Stjepan Babić

O S V R T I

NAZIVI ČETVORNI METAR I KUBNI METAR

U povodu zahtjeva da se ukloni naziv četvorni metar

Sredinom 1989. godine predložio je R. Buljan (1) da se iz javne upotrebe i iz hrvatskih školskih udžbenika ukloni *četvorni metar*, naziv mjerne jedinice za fizikalnu veličinu ploština (površina, ploha, oplošje, zapremina). Predlaže da se upotrebljava samo naziv *kvadratni metar*. Raspravu o toj promjeni Buljan zaključuje ovako, citiram (uključivo isticanja): »Stari i dvoznačni terminološki pojam *četvorni* u značenju *kvadratni* potrebno je što prije ukloniti iz zvanične upotrebe, a u udžbenike matematike (u Hrvatskoj) vratiti dobro poznati i jednoznačni pridjev *kvadratni*, pa da opet *budemo jedinstveni na cijelom teritoriju naše domovine (SFRJ)*.« Budući da sam *četvorni metar* (dalje: č.m.) dosad smatrao posve prikladnim terminom (2,3), potražio sam u članku (1) dokaze da ga treba ukloniti. Ako sam članak dobro razumio, ovo su Buljanovi argumenti:

1) Naziv č.m. sinonim je za *metar na četvrtu* (znak: m⁴).

2) Č.m. je *dvoznačan* naziv (1, str. 79, 80).

3) Č.m. je *arhaičan* naziv za kvadratni metar (dalje: k.m.).

4) Č.m. *ponovno* uvode čistunci (Rađe naši »čistunci«...; str. 80).

⁵ U Sloveniji su imena mjesta s prijedlogom *pri* znatno češća.